

סלמנדרה - זו חיים חסין אש!?

נושאים אקטואליים בש"ס - מתוך הספר „שערי לימוד“
מאת הרב בא"ג, ראש ישיבת בני עקיבא - נחלים

ראה גם בנושא: "מסלול הדגים בים" קטע מס' 5 שר'ת חוות יאיר, אודות סוגי דגים חריגים.

- (1) עיין במקומות הבאים והשווה את פרש"י לביאור "סלמנדרה"
(א) סנהדרין סג' ד"ה אף חוקיה מלך יהודה... ופרש"י - סלמנדרה
(ב) תגיגה כז'. ד"ה א"ר אבהו א"ר אלעזר ת"ח... עד סוף המסכת ופרש"י - סלמנדרה
(ג) חולין קכז'. ד"ה ת"ד הצב למינהו... מה רבו מעשיך ה'. מה המיוחד בפרש"י נאן לסלמנדרה? (קטע מס' 1 - א,ב,ג).
- (2) קרא את תשובת המהרי"ט (חפש כ"שערי לימוד" מי הוא היה ומתי חי) שהומצאה באדיבות פרויקט הש"ת כשיתוף המחשב של אוונברסיטת בראילן, ונסו למצוא את הקשר הרוחני לשלושת המקרים כש"ס בהם מופיעה סלמנדרה (לצדקתו של חוקיה המלך עיין ב"ק טז: תוס' ד"ה "שהושיבו ישיבה על קברו) (קטע מס' 2) חפש דוגמאות נוספות של צדיקים שלא נשרפו נאש והשווה לר' זירא בסנהדרין לו. - "הנהו בריוני... ומצא הסבר מדוע קרו לו בכנוי המוזר" חריבא קטין שקיה" לפי כ"מ פה. - "זיתים מאה חנניא אחריני דלא נשלוט ביה נורא דגיהנמ..."
- (3) עיין בחגיגה כז. תוס' ד"ה סלמנדרא שמביא את תרגום יונתן כשם הערוך (מי היה, מתי חי?) והשווה לתרגום יונתן בתורה בויקרא יא - כט'. מהו הקושי וכיצד מסבירו המהרי"ץ - חיות (מי היה ומתי חי) למגילה ג'. (שם לב את מה ת"גס יונתן כן עזריאל) העור גם כמהרש"א ולתלמידים חרוצים רצוי להעזר גם בערוך השלם ערך אשן (השני) וכן ראה את החיד"א המבוא ב"שם הגדולים" ב"ערך" תרגום יונתן. (קטע מס' 7)
- (4) ראה (בהמשך הנושא) סיפור מופלא בספר חסידים ס"י תתרי"ד ד"ה... מעשה היה והביא נכרי אחד... (קטע מס' 3)
- (5) לאור הנושא הנ"ל הכחש את המובא כאוצר המדע לבניי הבעורים (קטע מס' 4) וראה חיונין מספור בצרפתית מהמאה ה'16 (קטע מס' 5)
- (6) וראה פרטים על הסלמנדרא בשמ"ר טו - כח ובמדרש תנחומא לפי' וישב (קטע 6).
- (7) עיין בסנהדרין קח: "דרש רבא מאי דכתיב... יש לנו דבר אחר ועליתה שמה" - ראה פרש"י וראה בערוך עמ' כט. ערך "אליאת" וכן בגמרת שטיינזלץ וכן באגדות היהודים - לוי גינצבורג - הוצאת מסדה עמ' 21 יום השישי.
- (8) על חוקיה וא"כ וכונו מנשה ורבשקה
עיין ב"ק טז: וכבוד עשו לי כמותו + תוס' שהושיבו סנהדרין ס. נגמר הדין - רבשקה.
כרכות י. אמר רב המנונא - עד סוף העמ'
+ הגהות הכ"ח
(ב):
ולגבי רש"י בסנה' סג: ולא מצינו לו כן אלא חוקיה - השווה:
דבה"ב כח - 7,3
הירושלמי פ"י ה"א - ויקר' ל"ז - ג'
ישעיה ז' 14 - 11 לפי מצודות דוד ולפי הרד"ק.
- המלבי"ם לדבה"ב כח - 7
להבנת הנושא עיין במגרות ליליות הים לסנהדרין סג: סימן כ"א - י"ט.

האמנם הסינה היא בפני אש?

(מתוך אוצר המדע לבני-הנעורים, עולם בעלי החיים בהוצאת מ. מזרחי)

גם לסלמנדרה הוציאה מסרת קדומה מוניטין של יצור אגדי בעל כחות על טבעיים: לפי מסרת זו אין לאש שליטה בסלמנדרה, ואם תוטל לכבשן, תצא ממנו בשלום. זוהי כמובן אמונה תפלה. ואשר לארס, אכן יש לה לסלמנדרה בלוטות ארס על-יד אזניה, וארסה עלול לסכן את חייהם של יצורים קטנים, אך אינו מסכן לאדם, על כל פנים כל עוד אינו מזרק לתוך דמו.

עור הסלמנדרה המצויה שחור, מנמר בכתם; היא מתנועעת בכבדות על רגלים קצרות ושמןנות, וחביבים עליה מקומות מוצלים ולחים, הסלמנדרה מבלה את רב ימי בגרותה על היבשה, אך את ולדותיה - שלשים עד ארבעים ראשנים, הנושמים בזימים - היא משריצה לתוך המים.

בארצנו נפוצה הסלמנדרה המצויה מהר הכרמל צפונה.

הסלמנדרה הכתמה מחבבת מקומות מוצלים ולחים, עשירי צמחיה, שפה ושם מפכים בהם מים. הסלמנדרה מסגלת לעמד בצום ממשך.